

BASARRI

KEZKA-GIROAN

KEZKA-GIROAN

AUSPOA LIBURUTEGIA
(169)

Auspoa Liburutegia
(EDITORIAL AUSPOA)

Plaza Santa María, 2 – Tolosa, Guipuzkoa
Tel. (943) 67 12 82

IÑAKI EIZMENI
«BASARRI»

KEZKA-GIROAN

AUSPOA LIBURUTEGIA
1983

Azalean: Zarautz'ko ondartza. *Juan Mañé y Flaquer: El Oasis, Viaje al País de los Fueros, 1878.*

© Auspoa Liburutegia (Tołosa – Guipúzcoa)

Fotokonposatzalle: LENTE – Estella

Inprimatzalle: Gráficas Lizarra, S. L., Estella (Navarra)

Depósito Legal: NA. 1.066 – 1983

ISBN 84 - 7158 - 112 - 4

ARKIBIDEA

Españi'ko txapeldun	9
Pakea?	13
Markiña'ko lketza baserriaren alde ..	17
Ziaran-zar – Soarte	20
Azpeiti'ko omenaldia	23
Leon Albeniz «Iruntxiberri»	25
Helsinki'ko batzarra	29
Gabon aurreko gogoetak	32
Eskaria	35
Australitar aizkolariak	38
Eutsi lurrari	41
Danok animalia	44
Arozamena'ri	47
Legortea	49
Laguna gogoratuz	51
Fueruak	53
Atoz argi egitera	56
On Manuel Lekuona, maixuen maixu .	59
Ama gogoratuz	61
Eguberri	64

Estatutoa lenbailen!	67
Ekin lanari!	71
Orain da ordua!	75
Gure Aita Santua	79
Urteberri on!	82
Alkartzeko ordua	85
Isaak Lopez Mendizabal	89
Gau gogoangarria	92
Iparragirre'ri	95
Erabat kakaztu	97
Lanik eza	100
Gure arrantzaleak	103
Mattin il zaigu!	106
Atetik atera tabernak	109
« <i>Neumonía atípica</i> »	112
Gaupasak	115
Estropadak	118
Gabon-zar gabeen	121
Joxe Manuel Arriola'ri	123
Au mundua!	126
Erruki, Jauna!	129
Au lotsa gurea!	132
Kobratu eziña	135
Retegi bigarrena eta Galartza iruga- rrena	138
Kamioiak iraultzen	141
Lurdes'a erromes	144
Drogaren kalteak	147
Udara eldu zaigu!	150
Arantzazu'ra erromes (I)	153
Arantzazu'ra erromes (II)	156

ESPAÑI'KO TXAPELDUN

Itxumustuan
presa bizian
burruka deiak
indar dik,
euskal besotan
euskal arraunek
kemen itxua
oraindik.

Boga ta boga,
seme lerdnok,
erri zar onen
onetan,
ezpal zarraren
trebetasuna
erakutsiaz
benetan.

Kontrario latz,
beldurgarriak,
atzekaldean
utzirik,
arro ez baiña,
pozik etxera,
txapel ederrak
jantzirik.

España'ko
txapelketan or
lenengo eta
bigarren,
bear bezela
tajututzeko
denborik izan
ezarren.

Mendi gaiñeko
artzaiak ere
pozari ezin
eutsirik,
itxas-anaien
garaitza orrek
zorabiotan
aserik.

Artzai, langille
ta nekazari,
labe bateko
opillak,
beti aurrean
ikusit nairik
odol bereko
mutillak.

Irabazi ta
galtzeko dira
gizon arteko
neurketak;
arrokeririk
gabe, apalki,
egin bulartsu
lanketak.

Arraunak gora,
arraia lenen
iñoiz zapaltzen,
danean;
gero datorren
burrukarako,
saia gogotsu
lanean.

Gipuzkoarron
begietan gaur
lore mardulak
zerate;
zorion zuri,
Orio, eta
zorion zuri,
Lasarte.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1973-VIII-19.

PAKEA?

Gaur Sortaldeko gertakariak
mundua dantzan daukate,
denbora gutxiz laugarren gerra
nolabait piztua dute.
Kissinger jauna or dabil eta
zuzmurrak ala diote:
arabe eta judu artean
pakea egiña ote?

Rusitar eta amerikarrek
ba-dute beren jokia,
beste iñoren berririk gabe
luzatu dute lepoa.
Jakin nai nuke zer dan lur ontan
pakea berdintzekoa,
egitazkoa izan dedilla
eta ez axalekoa.

Arrazoi al du pakea egin
dala indartsu dionak?
Paper batzuek pirmatuarren
ba-dira ezin egonak.
Pekatariak besteak dira,
geu bakarrik gera onak,
itza jateko oso denbora
gutxi bear du gizonak.

Zuzenbideak izan bear du
derrigorrean tarteko,
legez tokatzen zaion uraxe
bakoitzari emateko.
Gizatasuna izan zazute
pake on bat egiteko,
ez gaur tiroak ixildu eta
biar berriz ekiteko.

Auzo nazio danak nastuta
eten gabe arakintzan,
odol gorririk ikusi gabe
ez gindezke ondo izan.
Viet-Nam alde aretan ere
ustez pakea egin zan,
etzazutela ezer sinistu:
begira nola dabiltzan!

Ainbat interes dabil tarteko
barrura eta kanpora,
alkar nundikan galduko degun
pentsatzen pasa denbora.
Auzoarentzat errukirik ez,
geuk igo nai degu gora,
gizonarentzat gizona emen
beti otso izango da.

Aundiak aundi, txikiak txiki,
diperentziak aunditzen,
batzuk aberats, besteak pobre,
zailla tontorrek berdintzen.
Iñola ere ezin ikasi
anai bezela ibiltzen,
balaz ezpada atomikakin,
baiña beti alkar iltzen.

Justiziaren arrastorik ez,
arrokeriak indarra,
pakea beti ezpaiñetan da
nunai sua eta garra.
Pentsatu utsez begietara
inguratzen zait negarra,
bi urte kaxkar pasa bear da
ola ibili bearra.

Ordu bat ezin lasai igaro,
zenbat kezka txar buruan,
kanpoko gaitza sartu liteke
aguro etxe-barruan.
Al dan artean emen nai degu,
al dunak al dun moduan,
ta bizitzeko ere eztago
poz geiegirik munduan.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1973-XI-11; *Goiz-Argi*, 1973-XII.

MARKIÑA'KO IKETZA
BASERRIAREN ALDE

Suak berekin ditu
naigabe samiñak,
arintzeko egin nai
orain alegiñak.
Sei idi-pare dira
tiralari piñak,
Bizkai'ko Etxebarri'n
gaur proba bikaiñak.

Antzua eta Burgo
Bizkaia'n batuta,
Gipuzkoa'n beste bi
daude prestatuta:
Telleria ta Urtain
ondo alkartuta;
Santander'tik Gonzalez
bi pare artuta.

Iñoiz auzoarekin
errukitzen gera,
baita eskeiñi ere
zernai egitera.
Idi edo gizonen
jo dute onera,
danak utsaren truke
dijoaz lanera.

Gaur goiko gaillurrean,
biar amildua,
segurantzi gabea
da gure mundua.
Iketza baserria
suak birrindua,
arako izango da
biltzen dan dirua.

Suak jotzen badu bein
itxu txarkerira,
urtetako lan danak
zuzen lur azpira.
Naigabe ta negarra
dakar pamilira,
lagunak olakotan
estimatzen dira.

Ezbear batek uzten
gaitu gu minduak,
ark desegiten ditu
kostata bilduak.
Koskak laister lirake
bapo berdinduak,
beteko bagenitu
amar aginduak.

Probalari maiteok,
zuentzat txaloa,
iñoiz ezta damutzen
on egindakoa.
Gizatasun aundia
dezute gaurkoa,
orrela maita bear
da lagun urkoa.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1974-II-17.

ZIARAN-ZAR – SOARTE

Ziaran-Zar, Soarte,
alaitu zaitetze,
auzotarrek gaur asmo
aundiak dituzte.
Pestatik jarri dute
iñoiz ez ainbeste,
jaiotako baillarak
gogoan zaituzte.

Izan dezuten mailla
gogoan daukate,
etzeuden lasai jaiak
antolatu arte.
Gaur zuek omentzeko
zenbat borondate!
Zein baiño zein obeak
izan baizerate.

Mendi bidean ortxe,
gora ta trabeska,
kaleko kutsu txarrak
arrapatzen ezta.
Gorputza penatzea
beti zuen kezka,
ez egon baziñate
bizioz gaiñezka.

Urteak bizkarrean,
gaiñera ugari,
noizpait pakean utzi
bear arriari.
Ogibide berdiña
gertatu biori:
len arrijasotzaille,
orain tabernari.

Zuek ere aurreko
batzun jarraitzaille,
ispillua da beti
danon agertzaille.
Gaur baldin bada ainbat
arrijasotzaille,
zuek izan ziñaten
bide-urratzaille.

Ezkaitezela gerta
eri edo erren,
orreratu nai degu
al danik azkarren.
Zuen ondoan artu
gaitzazute, arren!,
egun on bat nai degu
igaro Lasturren.

Agurtuko zaituzte
ainbat zar da gaztek,
Lastur maite, musuka
gaur jango zinduzket.
Beste ilusiorik
nere baitan ezte,
besarkada batean
estutzen zaituztet.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1974-X-20; *Goiz-Argi*, 1974-XI.

AZPEITI'KO OMENALDIA

Lizaso, Agirre ta Lazkano,
asi zorionak artzen,
zailla da beste irukote bat
zuen mailla ortan jartzen.
Gogoz dabilta bertsoen bidez
jaioterria edertzen,
Azpeiti'k ondo ikasi zuen
bere semeak eskertzen.

Sasoï betean zaudetelarik,
jarraitu bide zuzenez,
naiz eta beti poztasun danak
zeuen aldetik izan ez.
Etenik gabe, erririk erri,
egi sendoak esanez,
puskarik ezin kendu oieri
bertsolariz ta gizonez.

Zuen bertsoak nunai ta beti
ain gogozkoak zaizkigu,
Jaunak zer doai eman dizuten
aspalditxotik dakigu.
Izarraitzpeko erri jatorrak
poz au emango al digu?
Ea berriz noiz sortzen dituzun
orrelako beste iru.

Agortzen eztan iturri ori
zoragarria ez al da?
Kanta alai ta kanta bulartsu,
entzun nai duenik bada.
Bertsozale dan guztiarentzat
egun au txit ederra da,
bana-banaka ar zazute gaur
Basarri'ren besarkada.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1974-III-10.

LEON ALBENIZ «IRUNTXIBERRI»

Kantuz alaiki dator
gaurkoan Basarri,
zerbait esan naiean
aiar bizkor orri.
Euskalerrri guztiak
ba-du bere berri,
txiki aundirik ba'da
bat «Iruntxiberri».

Gazterik artu zuan
korrika-moldea,
laguntza geiegirik
etzuan ordea.
Nola leike ainbeste
indarren jabea
sekula lau arrua
pixatu gabea?

Nekea maite duan
serbitzari piña,
indarrez astuna ta
pixuan ariña.
Gorputz berezia du
ortako egiña,
asiera ona ta
azkena berdiña.

Orren zain giartsutan
ba-da bai odola,
ederki daki zaitzen
plazako esola.
Oker txiki bat eztu
egingo iñola,
ondo ikasia du
premizko eskola.

Buruz ere azkarra
gauzak ikasteko,
komeni dan garaian
jo ta jo asteko.
Kapaz da bizkorrena
zezero nasteko,
latin jakin bear da
orri irabazteko.

Urrillaren seiean
ura zoramena!
Tolosa'n utzi zuan
marka nabarmena.
Ikusten degunari
eman aitormena;
ia berrogei urte
ta bera onena.

Gorputzari emanaz
millaka nekaldi,
berez txikia dana
egin zaigu aundi.
Eluke izango, ez,
oinbeste alderdi,
parrandan balebil or
gau eta gaberdi.

Beti amets batekin
gau, goiz, arratsalde,
erabat eskeñirik
nekearen mende.
Penatuta egin da
gradu orren jabe,
«eztago arrosarik
arantzarik gabe».

Zu zaude laztua ta
zu zaude zaildua,
zure bidetik jotzen
dago istillua.
Zuk utzi dezu, Leon,
zerorren seillua,
gero letozkenentzat
zu zera ixpillua.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1974-X-13; *Goiz-Argi*, 1974-X-30.

HELSINKI'KO BATZARRA

Alako batez biltzea eta
mintzatzea erabaki,
Albanitarrik ez da azaldu,
ba-dute zerbait aitzaki.
Europa'n diran nazio danek
ura dute batzartoki,
gaur beste itzik ez da entzuten:
Helsinki eta Helsinki.

Zutik gabilta, baiña kezkatu,
noiz baiño noiz eroriko,
zorakeri bat aski litzake
danok galtzeko betiko.
Izketatuak dira gogotsu
ezker eta eskubiko,
lasaitasunik ez ote digu
batzar orrek ekarriko?

Armik txarrenak ugarituaz
etenik gabe jo ta ke,
gaurko egunez zentzu pixka bat
erakutsi nai litzake.
Nai dunak nai dun eran pentsatu,
baiña izan bedi pake,
orain gerra bat sutu ezkeru
danok galduko giñake.

Ai, txarrerako aurrerapenek
ez dute izan neurrik,
au mesede bat izan liteke
ondo pentsatzen jarririk.
Atomikak zer ekar lezaken
aurrez gaude igerririk,
arek ezpaitu errespetatzen
zuririk eta gorririk.

Pekatori ta erru gabeak,
danok or gaude katean,
ezken berdiña ez ote degu
izango egun batean?
Arau au bete bear litzake
erri guztien artean:
nork bere etxea gobernatuta,
besteri utzi pakean.

Bakoitzak bere ona nai luke,
ta beti ez bide garbiz,
auzoa galtzen saiatzen gera
neurri gabeko arrabiz.
Kapitalista, sozialista,
azpijanean or dabiltz,
bien azkena litzake orain
gerrarik sortuko ba'litz.

Batzar ortako ondorenaren
zai gelditzen da mundua,
gizonak zentzuz osa gaitezen,
iritxi baita ordua.
Egin bezate arrixku danak
uxatutzeko modua,
bestela alperrik daramakite
lepogaiñean burua.

Zuen batzarra, Jainkoagatik,
ez bedi gerta alperrik,
iñola ere ez da komeni
modu ortako okerrik.
Gure egarria nolakoa dan
ez dago esan bearrik,
obra sendoak bear ditugu
ta ez itz utsak bakarrik.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1975-VIII-1.

GABON AURREKO GOGOETAK

Pentsamentutan ler zoriz nabil
sarritan gau eta egun,
ez dakit nora ezkutatu dan,
edo zentzua nun degun.
Bi milla urte jaio ziñala;
au garbi aitor dezagun:
zer gertatzen da, Jesus maitea?
Ez da batere ezagun.

Zakartu zaigu itxasoa ta,
ezin baretu iñola,
lurra estali bear ote du
amorrua dariola?
Gurutze lotsagarri batean
il ziñuten, eta... nola!
Alperrikako izan ote zan
eman zenduan odola?

Aurrerapenak aukeran daude,
joak gaude errezero,
erosotasun ugari sortu
zaigu gabetik goizera.
Ikusten danak au naigabea
dakar nere biotzera,
jakindurian aurrera goaz,
gizatasunez atzera.

Gizona berez ain da eskasa,
ain da txatxu ta ariña,
birtute bidez ezin zapaldu
txarrerako duan griña.
Etzan ain errez nagusituko
negarra eta samiña,
kristau izena degunok beti
kristau jokatu ba'giña.

Gaur ekaitz gabe ez dago iñun
ez erri, ez pamilirik,
nagusi, morroi, apaiz, sekular,
zar, gazte, aundi, txikirik.
Noiz izan da len orain aiñako
gorroto ta inbiririk?
Pake urtea degula aurten?
Ez da itxura aundirik!

Alai kantatu nai nuan, baiña
barren au tristea dago,
o, Jesus ona, noiz izan gera
gaur baiño biurriago?
Gizonengana inguratzeko
beldurrez jarria nago,
baiña Zugan nik orain sinisten
sekula baiño geiago.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1975-XII-21.

ESKARIA

Bertso maiteok, irrintzi gisa,
poztu millaka belarri,
erri zar onek ase eziñik
ba-du amaika egarri.
Zure aurrean txapela kenduz
kantuan dator Basarri,
zerbait eskatu nai nizuke gaur,
biotzeko Urteberri.

Ainbat burruka ta petralkeri,
liskar eta ixkanbilla,
irabazirik iñundik ezta,
alde guztitik makilla.
Alkarri zerbait amor emanik,
goazen pakearen billa,
gizon artean zentzu pixka bat,
arren!, ugaldu dedilla.

Gure griña ta gure jo-muga
beti alkar galtzekoa,
egun bi pasa bear emen da
ez al da arritzekoa?
Urte alai bat amesten degu,
ez bekozko beltzekoa,
Urteberri, zu, ez izan beintzat
aurrekoen antzekoa.

Utzi txarkeri danak albora,
utzi ezin ikusia,
bakoitzak bere soroan ba-du
lanean nundik asia.
Batak bestea errespetatuz
egiña dago guzia,
au da guk gure euskal lurrean
nai degun demokrazia.

Egundo iñoiz iñor ez artu
derrigorrean katetik,
«Goiz-Argitarrok», aurrera sendo,
dakigun toki batetik.
Beste bide bat artu dutenak
or konpon beren aldetik,
guk jo dezagun beti kementsu
egizko *erri-bidetik*.

Auek nituan, o, Urteberri,
zuri esateko itzak,
uxa itzazu gure artetik
denborale ta ekaitzak.
Oraindik ere senda ditezke
gure izkuntzaren gaitzak,
elur-bilduak urtuko ditu
datorren eguzki printzak.¹

---

¹ *Goiz-Argi*, 1975-XII-27; *La Voz de España*, 1975-XII-29.

AUSTRALITAR AIZKOLARIAK

Millaka kristau inguratuak
antsi biziz Donosti'ra,
Anoeta'ko barrunbe artan,
ba-zan aizkora ditzira!
Zoramenetan egonak gera
Australitarrei begira,
beste paraje batzutan ere
aizkolariak ba-dira.

Zer gertatu zan ondo dakigu,
begira egon giñan-da,
kukuak oker jo zigun guri
geiegi amor emanda.
Iñork etzuan bear bentajik
Txapelketa bat izanda,
egur erdiak zutikan eta
beste erdiak etzanda.

Neurriz kanpora izendatu zan
aien gustoko zan lana,
gero alperrik gure mutillek
artutako neke dana.
Guretzat etzan txit pozgarria
Donosti'n gertatu zana,
Australitarrek ez dute kulpik
gu gizajoak izana.

Gogorrak dira ta ba-dakite
basoko lanaren berri,
etziran andik Donosti'raiño
galtzeko asmoz etorri.
Kondizioak berdin jarrita,
alare naikoa larri,
aiek ez dira atzekaldean
geldituko lotsagarri.

Etzaie palta jakinduririk,
etzaie palta indarrik,
aien epaiak zuzenak ziran,
an etzegoan okerrik.
Aurrez sekula ez egin iñon
erronkazko deadarrik,
amaren seme bizkor, trebeak,
ez dira emen bakarrik.

Lendikan ere guk ba-genduan
Australitarren entzute,
asko balio dutela orain
begiz ikusi dezute.
Zerbait bentaja ba-zuten baiña
txapela kendu digute,
Australitikan etorri eta
lezio bat eman dute.¹

---

¹ *Goiz-Argi*, 1976-I-24.

EUTSI LURRARI!

Galdezka nago nere baitan ni:
Zer gerta bear du emen?
Gauzak okertzen ari dirala
ikusten baita nabarmen.
Prezio danak gora presaka,
al dutenikan bizkorren,
kezkaz jarri naiz berriro ere
gosea ote datorren.

Etxe utsean zaratak sarri,
jendea gaiztakerira,
premizko diran ainbeste gauza
ezin bildu pamilira.
Soldata laura igotzen ba'da,
bizimodua zortzira,
egiten diran burruka danak
alperrikakoak dira.

O, anai maite baserritarrok,
ba-dator zuen ordua,
argi ditzira ez ote dago
laiñoz goitik azaldua?
Nora dijoaz lurreko gauzak
eta nora ganadua?
Damutu bear zaie askori
etxe ta lurrak saldua.

Nola kaleko, ala mendiko,
danok bear degu bizi,
estuason bat datorrenean
norbera da lendabizi.
Eutsi etxe ta lur sail danari,
metro bakar bat ez utzi;
azkenik emen nekazaria
geldituko da nagusi.

Aspaldi ontan zuentzat ziran
eziñak eta negarrak,
min ematen du bēsteak baiño
beerago egon bearrak.
Lautatik bira jetxiagatik
emengo baserritarrak,
nik asmatuko dutela uste
gelditzen diran bakarrak.

Pauso bakoitzez aurkitzen dira
iru edo lau arazo,
zulo bat itxi, bestea egin,
zenbat lan gaizto, nekoso!
Denbora ontzen asten ezpada
gaizki bear degu oso,
lur jota dagon ekonomiak
burua nolatan jaso?¹

---

¹ *Goiz-Argi*, 1976-II-28.

DANOK ANIMALI

Euskal gizona ere
ain izan argala,
uste det goitik beera
eroria dala.

Alkar ondatu naian
nola edo ala,
esan liteke danok
erotu gerala.

Zer ekaitzaldik egin
du emen sarrera?
Zer zorigaitz azaldu
da gure lurrera?
Danok amorratuta
or goaz txarrera,
basa-piztiak baiño
okerrago gera.

Nun da kontzientzirik
eta nun barrenik?
Nun da gizatasunik
eta nun ordenik?
Gaur ainbeste gorroto
ez det somatu nik,
zeiñek esan euskaldun
lurrean gaudenik?

Bat ideaz gugandik
urrun dagolako,
zertan artzen degu guk
su txarkerirako?
Ura galtzera goaz
bizi guztirako,
au ez degu bidea
demokrazirako.

Ontan bide luzean
ez gera, ez, joango,
onek ondoren onik
ez digu emango.
Zuri, gorri ta urdin,
orko ta emengo,
alkar errespetatzen
ikasi lenengo.

Gurdia ez dedilla
betiko irauli,
argirik gabe ezin
gu zuzen ibili.
Denborale zakarrak
kandela itzali,
fedea galdu da-ta
danok animala.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1976-III-21; *Goiz-Argi*, 1976-III-20.

AROSAMENA'RI (1)

Bertsolaritik egon ezkeron
nai genduken ugalmena,
guk ez genduke ezagutuko
euskeraren ondamena.
Napar anaiek gure artean
sortu duten zoramena,
Leitza'k Lasarte eman zigun da,
Lesaka'k Arozamena.

Askok itzegin naiko dute gaur,
Migel, zurekin bakarka,
pertsone onak ugari dira,
zu bezin onak banaka.
Beto ugari zure bertsoak,
itxi gabetan ataka,
batera besarkatzen zaituztet
bai zu eta bai Lesaka.

---

¹ 1976-V-23'an, omenaldi bat eskeiñi zion bere jaioterri Lesaka'k Migel Arozamena zanari. Ordurako moldatutako bertsoak dira auek.

O, Naparroa, zugar baditut
nik nere itxaropenak,
kantuz ikusi nai ditut trebe
sasoiko gazte lerdanak.
Guztiok zartzen ari gera-ta,
asi zaizkigu etenak,
betoz lenbailen gure tokia
zintzo beteko dutenak.²

---

² *Goiz-Argi*, 1976-V-22.

LEGORTEA

Berri txarrak berekin
naigabe gogorra,
ondamendirako au
bai bide bizkorra!
Neurriz kanpoko da
aurtengo legorra,
Europa danarentzat
datorren zigorra.

Legorraren legorrez
lurrak irakinda,
lengo berdetasunak
urrun aldeginde.
Ganaduzale danak
burutik eginda,
erdira jetxi bear
mantendu ezinda.

Garestituko dira
berriz jaki danak,
ta lenez gain bizitzen
orduak bai lanak.
Mixeria berekin
or du ez izanak,
apalduko gera, bai,
arro gabiltzanak.

Lanik gabe millaka,
auxen da urtea!,
ta derrigorra degu
guztioak jatea.
Len eziñean, larri,
gure gizartea,
au bakarrik palta zan:
orain legortea!

Laguntzik ezpadegu
zer dago lanetik?
Naigabe ta samiña
alderdi danetik.
Ark eman bear digu
txar edo onetik,
Nor bait ba-dago nunbait
gizonon gaiñetik.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1976-VII-2; *Goiz-Argi*, 1976-VII-10.

LAGUNA GOGORATUZ

Bere omen egunez
azkena etorri,
ori gertatu zaio
lagun Xalbadorri;
pozikan komeni ez
biotz aundi ari,
begiondoak malkoz,
biotzak ler-zori,
luto beltzez jantzi da
gure Euskalerra.

Urepel'eko argi
dizdiratzaillea,
bertsolari-poeta
bikain da trebea,
sentipenak agertzen
berdiñik gabea,
gure euskera zarraren
egizko abea,
zeiñek bete bear du
zure utsunea?

Euskal baratzak zuen
lili indartsuena,
kolpez igartu zaigu,
au naigabe, pena!
Baiña, Jauna, Zu zera
jaunik altsuena,
ba-dakit nik Xalbador
maite zenduena,
emaiozu betiko
pake, atsedena.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1976-XII-5.

FUERUAK

Orain eun urte, o Euskalerra,
zer negarra ta zer lotsa!
Oroitze utsez erdibitzen da
euskal semeon biotza.
Madril aldetik eldu zitzaigun
agindu zital, zorrotza:
kendu ziguten nagusitza ta
eman ziguten morrontza.

Lege Zar aiek ainbat gizaldiz
zutiñik egon ziranak,
oraindik ere ba-dira batzuk
kontra mintzatzen diranak.
Erregearen erregaliak
ote ziran Fuero danak,
baiña ez dute iñoiz esaten
zeiñek eta noiz emanak.

Gerra gerraren gaiñean eta
justizirik ez iñola,
erri gurea morrontzan beti
su-txinparta dariola.
Don Carlos izan, ala Isabel,
emen zeñi zer ajola?
Euskal mutillek Fueroengatik
ixuri zuten odola.

Oroi Maroto'z ta Espartero'z,
ez izan buru ariñak,
Bergara'n egindako tratuak
ekarritako samiñak.
Ainbat iseka gaizto, biurri,
erri zar oni egiñak,
itz goxo, leunak, aurretik eta
gero atzetik putz miñak.

Nola Karlista, ala Liberal,
euskalduna Fuero-zale,
alare kendu zizkiguten bein
erruki aundirik gabe.
Gure egunetan Euskalerrian
milla kolore ba-daude,
euskal odola daramalarik
nor ez da Fueroen alde?

Auzo ta etxe, arrotz, bertako,
guztiek jakin bezate:
norbaitzuk joan dan eun urte ontan
gurekin zorra daukate.
Gure erriaren antsi ta nairik
iñork ez lezake bete,
lenago zuan jabetasuna
berriz eskuratu arte.¹

---

¹ *Goiz-Argi*, 1976-VI-26.

ATOZ ARGI EGITERA

Noiz arteraiño irautekotan
sortu zan denboralea?
Urteko egun alaienetan
negarra ta naigabea.
Zitalkeria nunai gaiñezka,
gorrotoa ta asarrea,
gure erriari begiratuta
auxen da negargurea!

Ez ote gera noizpait irtengo
ain egoera larritik?
Noiz legortuko dira malkoak
euskaldunaren begitik?
Beti zigorra goi eta beetik,
ezker eta eskubitik,
ez ote degu irten bear guk
infernua negargarritik?

Geroni ere bide onetik
ez ote gera urrundu?
Askotan auxe galde izan det:
Jendeak burua nun du?
Gorroto biziz bizi ba'gera,
alkarri nola lagundu?
Arriak negar egin lezake:
geu ezin gera konpondu.

Buru-belarri sartuak gaude
ain nabarmen txarkerira,
gurekin ezin joan diteke
orain oso urrutira.
Plaza erdian gu burrukan da
ainbat albotik begira,
maite ez gaituzten etsai gaiztoak
ederki gozaten dira.

Noiz esan guri garai batean
gaitz au jabetuko zala?
Len gutxi izanik, milla pusketan
zatitzekoak giñala?
Nun degu alkarrentzat bear dan
errespeto ta itzala?
Zer eska bear zaio iñori
geu onela gabiltzala?

Euskal odola iru gerratan,
orain au da ibillera;
ezin iritxi, len giñan gisan,
etxeko jaun izatera.
Leiza-zulorik sakonenean
illunpetan bizi gera,
Belen'go izar dizdiratsua,
atoz argi egitera.

Gure oroimen goxoena gaur
bedi, bai, Belen'erako,
egizko gure Salbatzaillea
an sortuko zaigulako.
Jainkoak traba egiten digu
gizona arrotu dalako,
oker guztiak ez ote datoz
*baztertu zaitugulako?*¹

---

¹ *La Voz de España*, 1976-XII-24; *Goiz-Argi*,
1976-XII-25.

ON MANUEL LEKUONA,
MAIXUEN MAIXU

Bertso apalen bidez eskeiñi
nai diot nere omena,
On Manuel'en aurrean au da
Basarri'ren aitormena.
Maixu aundien artean ere
ez ote da maixuena?
Amarengandik emen sortu dan
semerik argitsuena.

Danen gaiñetik eliz-gizona,
apaiz jaun zintzo, prestua,
idazle trebe, poeta xamur,
jakindurian puztua.
Arte gaietan sena biziko
epai emale juxtua,
asten dan artan nabarmentzen da
Lekuona'ren eskua.

Bijoazkio sorta sendotan
euskaldunen zorionak,
zer serbitzuak erri zar oni
berak egin dizkionak.
Ez dute neurri ta preziorik
jaun argi onen lan onak,
Euskalerrian urriak dira
mailla ontako gizonak.

Zu guretarra izate utsez
gu bai arrotzen gerala,
ba-dakigu, bai, zorigaitzean,
betikoa etzerala.
Eguzki orrek bere lanketak
zintzoki egin ditzala,
Euskal Lurrean ez da galduko
Lekuona'ren itzala.

Gure izkuntzak zu bezelako
dozenerdi bat ba'leuzka,
ordekak utzi ta goi-gaillurrak
joko lituzke egazka.
Oiartzun maite, egon zindezke
poztasunetan gaiñezka,
zu zeralako Lekuona'ren
jatorria ta seaska.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1977-XII-11.

AMA GOGORATUZ

Nere begiz ez daukat
emen ikusterik,
geiago ezin entzun
nik aren izkerik.
Nola ez naiz egongo
illun da tristerik?
Ez da izaten gero
ama bat besterik.

Ikusi zendun ainbat
denborale nasi,
zure bizitza latza
nork adierazi?
Amar seme-alaba
azi eta ezi,
gu bizitzeagatik
zeu etziñan bizi.

Lanean arrastaka,
ori zure griña,
seme-alabengatik
amaika egiña.
Eskolarik etzendun,
oso ezjakiña,
baiña ikasi zendun
Kristo'ren dotriña.

Gerra denbora artan
aiek erauntsiak!
Barkatzen ondo jakin
kristauki eziak.
Gorrotatzen zenitun
molde txar guziak,
bide zuzenak dira
zuk erakutsiak.

Arrotzerik ez nai zuk
lurreko bizitzan,
baizikan jokatzea
beti kristau gisan.
Etziñan aspertzen zu
esan eta esan:
*«Pobreak izan arren
garbi utsak izan.»*

Zure iturritikan
edaten genduan,
ama baten tokia
nork bete orduan?
Etziñan arrotuta
murgildu munduan,
gerokoaren kezka
zeurekin zenduan.

Lanak eta eziñak
lotu zindun katez,
neke bizitzan beti
egunez ta gabez.
Naigabeak bukatu
ziran egun batez,
atsedendu zaite or
lur ontako partez.

Jaiotako guztiok
gera emen ilkor,
guretzat ere ordu
latz ori ba-dator;
zure bide berdiña
daukagu derrigor,
Ama, toki pixka bat
presta zaiguzu or.¹

---

¹ *La Voz de España*, 1978-V-27; *Goiz-Argi*, 1978-VI-3.

EGUBERRI

Urteko egun pozgarriena,
eldu zaigu Eguberri,
Belen'go izar paregabea
ain zegoan dizdizlari.

Igarle zarrek esandakoa
orra beingoz egiztatu,
aingeru saillek eta artzaiek
aurrez-aurre begiztatu.

Iritxi zaigu irixtekoa,
poz guztien sortzaillea,
poztu izaki guztiok oro,
jaio da Salbatzaillea!

Argibide bat ematearren,
illunpez ez uzteko gu,
errege danen Errege danak
Semea bidali digu.

Gugatik jaio, gugatik bizi
ta gugatik ilko dana,
egun onetan umilki danok
bil gaitezen Beragana.

Neurririk gabe maitatzen gaitu,
ezin esan leike nola,
gu salbatzeko emango baitu
gazterik azken odola.

Orrek ez gaitu gu iñoiz azten,
guk bai aztu degu Bera,
ta ondorenak ikusten gaude:
gaur nolatan bizi gera?

Gizonak eztu Jainko bearrik,
bera egin baita Jainko,
udazkeneko orbek gisara
oso denbora gutxiko.

Aurrerapen da zientzietan
egin duala aurrera?
Zeiñek lagundu dio ortara?
Berez gai ote da bera?

Jetxi ditzagun buru arroak,
goazen apalki Belen'a,
gure gaitzentzat antxe daukagu
sendagairikan onena.

Griña gaiztotan josiak gaude,
gaiñez egiñak pekatuz,
danetik garbi geldi gaitzke
Orri laguntza eskatuz.

O, Aurtxo Jesus, entzun zaidazu
dakarkitan eskaria,
ongi dakizu nolatan dagon
gaur egun Euskalerra.

Eziñezkorik ez da zuretzat,
zuk guztia dezakezu,
ain errukarri dan erri oni
begiak luza zaizkatzu.

Xamurtu, eztitu ta gozatu
euskal semeen biotzak,
urrundu beingoz odol-ixurtze,
gogorkeri, eriotzak.

Asmo oneko gizonez berriz
aberasten geranean,
bizi izateak poz emango du
gure mundu zabalean.

Entzun Zuk, arren!, eskari auek,
entzun, arren!, Jesus Aurra,
senda gaixorik dagon mundua,
senda gure euskal lurra.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1978-XII-26.

ESTATUOA LENBAILENI!

Bein da betiko zapaltzekotan
indartu dan gorrotoa,
anai artean sendotu dedin
pakezko errespetoa,
zortzitik zazpi euskaldunek gaur
orren alde du botoa,
erri zar onek bear duana:
lenbailen *Estatutoa!*

Nola ez gaitu minberatuko
erriaren ondamenak?
Etengabeko morrontzan gaude
len nagusitzan geundenak.
Ongi dakite zer zor daukaten
aginpidea dutenak,
orain da ordu eskuratzeko
len kendu zizkigutenak.

Erri aundien azpian gaude,
indarrak aiek dituzte,
txarrera jota ezer dagonik
iñork ez dezala uste;
ez gaitezela alperrik neka
ezin leikenaren eske,
gutxi gera-ta, nai dutenean
errez itoko gaituzte.

Goliat eta David burrukan,
zer burruka nabarmema!
Arrai aundiak txikia jaten
izaten du gozamina;
denbora joanda gero alperrik
dira negarra ta pena,
pixkaka lortu bear degu guk
batera ezin leikena.

Kontura zaite, urtetsu ori,
kontura zaite, gaztea,
indarkerian alperrik dala
ateak jotzen astea.
Eiztari jator, bizkor batentzat
negargarri ta tristea,
eiza eskura etorri eta
iges egiten uztea.

Ba-det uste on geuk autatuak
diran gidariengana,
zuzendu naiko dutela oiek
guztiz oker dagoana.
Buruz jokatzuz ikas dezagun
nola egin geure lana,
nai dana egin ezin danean
egin dezagun al dana.

Eskarmenturik asko ba-degu
oiñez ondo ikasteko,
ogeitamaika eskutik degu
jokoa irabazteko.
Burutik sano ote gaude gu
aukera galtzen uzteko?
Garaia degu geure lurrean
zerbait agintzen asteko.

Eldu lanari, eldu gogotsu,
indar berriak artuta,
euskal ontzia ikus dezagun
bere kaiean sartuta.
Espantero ta Maroto nago
ikusten besarkatuta,
eun da berrogei urtean gaude
eskubideak galduta.

Anai artean burrukan beti,
zer gertatzen da gurekin?
Negargurea datorkit neri
ikusten dedanarekin.
Lau katu izan eta iñola
ezin bildu alkarrekin,
arriak negar egin lezake
gertatzen zaigunarekin.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1979-V-22; *Goiz-Argi*, 1979-V-26.

EKIN LANARI!

Ekaitz azpian Euskalerria
erabat zegon lur joa,
ez al da garai kentzen asteko
daramakigun lutoa?
Tartean langa gogorrak zeuden,
baiña eman da saltoa,
ordua ere ba-zan, noski-ta,
ba-degu *Estatutoa*.

Gure gizonak Madrid aldean
jokatu dute gudua,
bai erakutsi ere bikainki
berak daukaten gradua.
Aginpideak eskuratzeko
egin digute modua,
euskaldun gisa latz jokatzeko
oraintxe degu ordua.

Danen gogozko etzeiken izan
Madrid'en egin dan lana,
batek ezpada besteak beti
izaten du zer esana;
alperrikako izan ez dedin
ain nekez iritxi dana,
pake bidetik bildu gaitezen
anaiok anaiongana.

Erri gurea, len goian ba-zan
gaur oso beian daukagu,
lenagotikan okerragoak
ezagutuak gera gu.
Zalantza gabe gerora ere
urte gogorak dauzkagu,
ustelkerira makurtu ezik
burua jasoko degu.

Amets zoroak beingoz baztertuz,
asi gaitean esnatzen,
buruz jokatuz joan bear degu
korapilloak askatzen.
Gaur bizi geran uneak ez du
beste gauzarik eskatzen,
len daukaguna ontzen saiatu,
ez dagon pixka puskatzen.

Gu euskaldunok nola gabiltza
ontaraiño zapuztuta?
Zer irabazi bear degu guk
bazterrak ola nastuta?
Egan asteko guztiok egon
bear genduke poztuta,
atera kontu zenbat urtean
gauden egoak moztuta.

Bale aundia sardin txikiak
ezin menderatu legez,
buru pixka bat duanak ori
ulertuko du, ta errez.
Auzo erriak askoz geiago
baldin ba'dira indarrez,
zentzudun batek nola eskatu
guztia edo baterez?

Ezin leikena lortu naiean
iñoiz ez joan iñora,
alperrikako damu, negarrik,
izan ez dedin gerora;
eman diguten eskailleratik
asi danok betik gora,
mailla berriak bear ba'dira
gero ba-dago denbora.

Poztu, alaitu, anai-arrebok,
ordu au eldu dalako,
bapo kostata, zerbait agintzen
asi bear degulako.
Au asiera izan liteke
biarko egunerako,
jaso biotzak, ekin lanari
Euzkadi'ren onerako!¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1979-VII-22; *Goiz-Argi*, 1979-VII-29.

ORAIN DA ORDUA!

Setati eta kaskagogorrak
sortu giñan egun batez,
geu ari gera erri gurea
ain gogorki lotzen katez.
Anaiok alkarrekin burrukan
geure buruaren kaltez,
lotsatu egin bear du batek
gaur euskalduna izatez.

Zer olatu da denboraleak
lur ontara dakarrena?
Egundo iñoiz ezagutu dan
gaiztoen da zakarrena.
Beneno guriz josia dago
euskaldunaren barrena,
len izen ona gendun munduan,
ta gaur liteken txarrena.

Gizaki batek ezpaldin badu
pentsatzen gure modura,
uste baiño len iritxiko da
lurreko azken ordura.
Alik azkarren bialtzen degu
satorren bizilekura,
gaur oso txiki gelditu zaigu
azkeneko diktadura.

Au bezin bide txar, galgarririk,
ezin ziteken asmatu,
anai euskaldun, lozorro ortatik
al dan azkarren esnatu.
Il da zauritu, erre, kiskali,
ta dagon pixka puskatu,
dana ondatu nai duten oiek
geiago ezin eskatu.

Goian dagonak bide ontatik
nola ez du beia joko?
Ta bein erabat erörtzen dana
ez da ain errez igoko.
Autsi, txikitu, birrindu dana,
ezer ez utzi geroko,
gu bezin parregarririk etzan
amarengandik jaioko.

Urriko illak ogeitabosta,
gauden egun orretxen zai,
bakoitza bere tokian zintzo,
arduratsu eta ernai.

Au geiegizko *inperua* da,
ola ez degu bizi nai,
argatik esan bear diogu
guk *Estatutoari bai*.

Nagitasunak utzi alde bat
ordua eldu ezkeru,
etorkizuna jokutzen degu,
au gogora egunero.
Oraintxe joka gaitezen danok
leial, bulartsu ta bero,
negar guztiak alperrik dira
denbora pasata gero.

Erabat ezpaditu asetzen
gure nai eta gogoak,
ez ote gaude gutxiagokin
egoten oitutakoak?
Gero geiago eska lezake
zati bat artutakoak,
orain ematen dutena artu,
eta gero gerokoak!

Eskeintzen zaigun aukera beintzat
gogoz ez degu utziko,
ate-leioak ez al zaizkigu
geure pekatuz itxiko.
Gizon jokatu, ezker, ezkubi,
goi, beeko eta erdiko,
Euskalerria arnasik gabe
geldi ez dedin betiko.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1979-X-4; *Goiz-Argi*, 1979-X-20.

GURE AITA SANTUA

Juan Paulo bigarrenak
ba-ditu ideak,
egan igarotzeko
munduko bideak;
aitortzen du Sortalde,
berdin Sartaldeak,
a zer Artzaia daukan
kristau artaldeak!

Beldur gabe agertuz
barrengo su, garra,
egiari ari da
ematen indarra.
Elizaren zeruan
gaur degun izarra,
Kristo'ren ordezkoa
ta Polonitarra.

Komunismoa jaun da
jabe dan lekuan,
ez du ezer ixildu
ta gorde kolkuan.
Orrek erakutsi du
bear dan moduan,
Bera sortu zan lurra
zenbat maite duan.

Mingain doatsu orrek
ez dauka trabarik,
ez du alperrik galdu
zeukan aukerarik.
Aitortu bearra du
gaur jende ugarik,
kristautasunarentzat
ez dala mugarik.

Ori da mintzatzea
sakonki ta legez,
goiko laguntza gabe
ez da oso errez.
Ain garbi ikusi da,
ta ukatzerik ez,
Polonia oraindik
sendo dago fedez.

Polonia'k utzi nau
erabat poztuta,
erri bat ikusirik
fedean piztuta.
Lendik zer izan geran
zearo aztuta,
Euskalerra gaixo au
daukagu oztuta.

Gure artean zenbat
negar eta antsi,
bide bat izan ona,
ta berari utzi.
Gaur oso gaizki gaude
baiña ez det etsi,
aldatuko al gera
biar edo etzi.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1979-VI-12.

URTEBERRI ON!

Lenengo eguna gaur
aurtengo Ilbeltzez,
agurtu nai genduke
egundoko pozez;
mundutar danok gaude
alaitasun gosez,
Urteberri on opa
dizutet biotzez!

Gerta leike lengoak
baiño zitalago,
ainbat arrixkurekin
ni kezkatu nago.
Gorrototik negarra
besterik ez dago,
emen bear deguna:
maitasun geiago!

Orain bi milla urte
Jauna aragitu,
Arek esandakorik
guk ez nai aditu.
Gaitz danen sendagaiak
dotriñak ba-ditu,
ez degu betetzen-da,
orrek galtzen gaitu.

Ez degu zorionik,
ez da gugan pozik,
kristau izenekuok
ezpaitegu lotsik;
ezpadegu entzun nai
an dagoan itzik,
dotriñak ez du kulpik,
guk geronek baizik.

Beste danak gaizto jo,
geu bakarrik ontzat,
auxen da gozamina
gutar askorentzat;
beti txar desiatu
lagun urkoentzat,
urte onik ez dago
orrelakoentzat.

Ez dedilla indartu
kontzientzi arrik,
pasa nai ezpadegu
bizimodu txarrik.
Ez maita neurriz kanpo
urre ta zillarrik,
zoriona ez dakar
diruak bakarrik.

Bizikera berri bat
Urteberriz asi,
lengo sare berean
ez gaitezen nasi;
ikusterik nai ezta,
alkarren igesi,
ola bizitzezkeroz
zertarako bizi?¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1978-XII-31; *Goiz-Argi*, 1979-I-6.

ALKARTZEKO ORDUA

Ixilik egon naiago baiña,
noan kantuzko lanera,
zer zigor edo madarikapen
inguratu da onera?
Berriro ere zer ote dator
erri zar onen gaiñera?
Gauzak okertzen ari zaizkigu
egunetik egunera.

Gizonak alkar iltzen ain itxu,
odolez ezin burutu,
lapurreta ta «atrako» gabe
ez daude amar minutu.
Biziak ez du ezer balio,
ta beldurrez danok mutu,
orain ainbeste gorroto emen
ez da iñoiz ezagutu.

Nagusi asko zorpean dago,
itxaropena galdua,
ta langilletan amarretik bat
kale gorrian saldua;
erabaki bat bein artzekotan
iritxi zaigu ordua,
onek aldatu bearra dauka,
au ez da bizimodua!

Agintariak biurriturik,
zuri, gorri eta urdin,
nundik sartuko miztoa eta
nundik nora emango min.
Pamilietan burruka dago,
ta pakerik ezin egin,
au dana gutxi balitz bezela
eliz-gizonetan berdin.

Jaunak begiak eman dizkigu
beerako au ikusteko,
oraingoz ez da argi printzarik
gure biotzak pozteko.
Lenez gaiñera etorkizuna
erabat oso bezteko,
orain drogari eldu diogu
pena guztiak azteko.

Esan diteke oztopo danak
gure gaiñean daudela,
egundo gaizki egon bagera
pentsa oraintxe gaudela.
Ordu larri au zapal dezagun
euskaldun sendo bezela,
aberriaren azken arnasa
urreean degu bestela.

Aurreko zarrek ainbat ezbear
ikusi zuten lenago,
lanaren bidez burua jasoz
uste zan baiño gorago.
Beti «pasoka» ibili gabe
noizpait jo bear «ordago»,
itxaropena galdu ezker
guztia galdua dago.

Oso mendean artzen gaituzte
erri txikia geranez,
itz goxo asko esanagatik
ez ikusten begi onez.
Gure gaitz asko ontatik datoz
garbi somatzen dedanez,
ainbeste aldiz egiten dute
agindu eta eman ez.

Makar guztiak beingoz kentzea
ez ote zaigu komeni?
Bestela nola aurpegi eman
ekaitzaldi gogor oni?
Gure jokera txatxu onekin
naigabez lertzen nago ni,
gure pekatu astuna au da:
ezin konpondu geroni.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1980-II-12; *Goiz-Argi*, 1980-II-16.

ISAAK LOPEZ MENDIZABAL

Zorionez sortua
gure onerako,
nagikeri gabea
zera lanerako;
zure izenak indar
ba-du sekulako,
euskeraren martiri
izan zeralako.

Iñoiz geratu zera
ez teilla, ez abe,
baiña euskerarentzat
biotz dana labe.
Zenbat zigor gaizto ta
zenbat atsekabe!
Alare zuk aurrera
iñoiz etsi gabe.

Amets bat zutik eta
amets bat etzanda,
berdin Amerika'ko
lurrera joanda.
Jainkoak ainbat urte
munduan emanda,
zure kezka bakarra
izkuntza izan da.

Iñoiz atsedetik ez,
iñoiz ez gelditu,
lanerako jaioa
ezin ba nagitu;
euskera etziteken
il-zoriz aurkitu,
zure antzeko asko
izan ba'genitu.

Zenbat azterketa ta
zenbat lan egiñak!
Or ez dago ustelik,
danak urre piñak.
Danontzat ikaspide
goxo, atsegiñak,
zuk idatzi dituzun
liburu bikaiñak.

Naiz Europa'n da berdina
an Ameriketara,
etengabe arituz
zera zuzentzen.
Itzala utzi dezun
zuzen alde dantzen,
maixu agurgarria
zaitugu benetara!

Zanpatu dezun, jauna,
makinak bat egal,
jakinduriaz etzeunden
murriz edo argal.
Euskaldunak dan arte
aitor zagan apal,
ez da inoiz aztuko
Lopez Mendizabal.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1980-VI-8.

GAU GOGOANGARRIA

Otsaillaren ogei ta irua
oso gogoan baitet nik,
iru-lau bertso moldatu gabe
ezin lasaitu barrenik.
Begizabalka ezin ikusi
arrixkuaren laurdenik,
ez dezagula sinistra gero
oso seguru gaudenik.

Zezen gogorrek asitakoan
indar zakarrez adarka,
aien mendean erortzen danak
istillu gorria dauka.
Aurrera egin bearrean gu
nola goaz atzeraka?
Gure artean ez dagolako
ez buru eta ez anka.

Zoritxarrean jo genduan guk
neurri gabe txarkerira,
ez errespeto, ez gizatasun,
zuzenean *anarkira*.

Indartsuago diraneñ aurka
nola egin sokatira?

Gure oraingo arrokeriak
laister tenplatuko dira.

Ez ote degu egingo, jaunak,
komeni dan esamiñik,
ainbeste gauza lortu leikela
gizonekin itzegiñik?

Berealaxe itoak gera
arnasik artu eziñik,
txarkeriz eta gogorkeriz guk
ez daukagu zer egiñik.

Pekatu asko degu egiña,
ta ez lotsatu esaten,
ain parregarri gabiltzan arte
ez degu ondo ematen.

Ez da erreza gu geran baiño
eskasagoak izaten,
sua pizten geu ari baigera
gero zapaldu gaitzaten.

Ate askotxo zabaldu leizke
jotzen asmatu ezkeru,
lege azpian errendituaz
ortantxe saiatu bero.
Buruz ta zentzuz joka gaitezen
euskaldunok egunero,
negar antsika ibili gabe
denbora pasata gero.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-III-3; *Goiz-Argi*, 1981-III-14.

IPARAGIRRE'RI

Fueroen alde oso gazterik
emanik zure odola,
ba-zenekian gerra beltzetik
ezer onik etzegola;
pake santua goresten berriz
ezin aspertu iñola,
ta pake orren ereserkitzat
or «Gernika'ko Arbola».

Atzerriratze maltzurren berri
jakin zenduan nai aiña,
jaio ziñan lur bedeinkatua
kuttuna zenduan baiña.
Espetxeratze, zigorkada ta
aldizka berriz iraiña,
senti duana dionak sarri
jaso oi duan ordaiña.

Bizia degu lenengo baiña
askatasuna urrena,
gizona gizon izango ba'da
baldintzarik bearrena.
Au aitortu nai etzutenentzat
etziñan etsai errena,
libertadea baizan zuretzat
doairikan ederrena.

Gizonak bera jaio zan lurra
babestu bear omen du,
baiña guk ezin anai artetik
xextra gaiztorik aldendu;
bat egin baiño naiago degu
alkarri larrua kendu,
ez noski danok Euskalerrria
zuk aiña maite ba'gendu.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-IV-7.

ERABAT KAKAZTU

Sarritan lotsa sentitzen degu
lurralde ontan jaioa,
entzuten diran gauzak entzunda
gaiñez amorrazioa.
Nolaz indartu zaigu ainbeste
biraurako bizioa?
Jende guztia eskolan eta
au da edukazioa!

Gizatasun da errespetoan
ibiltzeko ez kemenik,
bide txarretik okerragora,
artu gabe atsedetik.
Mingaiñetako zikinkeriak
ezpaitauka gaur azkenik,
askotan ez da sinisten errez
Euskalerrian gaudenik.

Lotsagarri ta nazkagarria
gaur eguneko izketa,
bazter guztiak erretzen ortxe
zerbait dirala uste-ta;
gizon modura izketaldi bat
egiten ez dakite-ta,
urte osoan ortxe dabilta
mingaiña kakez beteta.

Amaika bider etxeratu naiz
naigabe biziz gaiñezka,
landare gazte oien mingaiñak
ugaltzen du nere kezka.
Nola emango ez dizute ba
lotsakizuna ta nazka,
ume mukizu batzuk izanik
Hostiaka ta Dioska?

Era ontako ustelkizunik
ez degu izan gaur arte,
gure belarri gaixoak beintzat
istillu gorri daukate.
«Ez da Jainkorik» esanaz nunai
arro-arro zabilzate,
ez dan gauza bat kakazten beti
zergatik ari zerate?

Gure mingaiñak ba-du oraintxe
berekin naikoa lokatz,
nola mintzatu ote gindezke
orren gaizki eta narrats?
Gure lurrean egundo ez da
usandu ainbeste kirats,
gizatasunez pobre gabiltza,
zikintasunez aberats.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VII-5.

LANIK EZA

Lanik ezetik aixa letorke
erri baten ondarena,
neurtzen gaitza da onek ekarri
lezakean ondorena.
Ainbeste jende sasoi beteko
dabil kaletan barrena,
gaur egunean auxe da gure
buruauste gogorrena.

Al zan moduan moldatzen giñan
urte batzuk aurrerago,
gaitza indartzen dijoa eta
gero eta okerrago.
Gauzak aldatzen ezpazaizkigu
ontan irauten zail dago,
irabazteko biderik ezta,
gero ta gastu geiago.

Borondateko jendeak ere
ezin billatu aukerik,
ainbat ikusten dira oraintxe
naigabe biziz errerik.
Zertan bukatu «maestria» ta
zertan ikasi karrerik?
Ate guztiak itxiak daude,
iñun ez dute sarrerik.

Pamilietan negarra dago,
danok kezketan beteta,
irabazirik ez dan tokian
ez da gero berriketa!
Sasoirik onen onenean da
zer egiñik ez dute-ta,
berriro ere ugalduko da
droga eta lapurreta.

Saia nai luken jende prestua
egonagatik ugari,
ez da arrosik arantzik gabe,
danok dakizute ori.
Batzuk gorroto izugarria
artu diote lanari,
eta agintzea alperrikan da
egin nai ez duanari.

Gaitzak astintzen gaitu ederki
nola anima ta gorputz,
beti beeraka joan gabetandik
noiz asiko gera goruntz?
Beldurgarrizko zigor latzen bat
inguratu al da onuntz?
Aspalditxoko esaera da:
*Etxe utsean gerra uts.*¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VII-12; *Goiz-Argi*, 1981-VII-18.

GURE ARRANTZALEAK

Itxasgizonen artera ere
sarturik dago ekaitza,
bizimodua ateratzea
oraintxe bai dala gaitza;
iñora mugitzeko bildurrez
daramakiten bizitza,
arrantzaleak bolara ontan
bizi gaizki dabilta.

«Au nerea da» esanez asi
zaigu gaur mundu osoa,
urean ere langak jarriak,
nunaitikan eraso;
bi metroz deskuidatzen ba'zera
gaiñean dezu lazoa,
ez ote zuan danentzat egin
Jaungoikoak itxaso?

Gure artean asko ditugu
istilluak ikusiak,
lenago libre ibiltzen ziran
eta gaur trabaz josiak.
Eta lazoan erortzen danak
beretzat zigor guziak,
laister kenduko dizkitzute or
urteko irabaziak.

Lana egin nai arrantzaleak
eta ez dauka aukerik,
begiz jotako tokietara
ez daukalako joaterik;
etxeko urak antzuak eta
kanpoak mugaz beterik,
era onetan ez dago emen
arraia merke jaterik.

Legorrez ainbat eragozpen gaur
aurkitu diteke urez,
len uso gisan ibiltzen zana
ezin mugitu loturez.
Arrantzaleak bururik ezin
jaso du orain tristurez,
gaitz oiek danak gutxi dirala,
antxorik arrapatu ez.

Gu gera emen zuenganako
zor aundiak ditugunak,
zuek ekartzen dezutenetik
goxoki jaten degunak.
Biotz biotzez opa dizutet,
o, arrantzale lagunak,
antxo-ezaren oker guztia
osa dezala atunak.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VII-19; *Goiz-Argi*, 1981-VIII-1.

MATTIN IL ZAIGU!

Itzali zaigu bein da betiko
ain izar dizdiratsua,
amaika bider zabaldua zan
barrenen zeraman sua.
Gure artean bat izan ba'da
uraxe umoretsua!
Bere doairik berezienak:
alaia ta paketsua.

Jostalaria zan berez eta
ateraldietan trebe,
entzule danak parrez jartzeko
askotan bera errege.
Asarreturik, kopeta beltzez,
etzan ikusi beiñere,
esaten zekiana zan baiña
bai gero entzuten ere.

Gure artean ez da aztuko,
ez, Ahetze'ko semea,
ainbat gozamen emanda joan dan
langille bizkor, ernea.
Zuretzat ere iritxi, Mattin,
lurreko azken unea,
ez da makala Euskalerrian
utzi dezun utsunea.

Sarri egoten nintzan ni, Mattin,
zurekin bildu egarriz,
Bidasoa'ren bi aldetan gu
kantatuak ainbat aldiz.
Danak txoratzen zenituan zuk
etengabeko par-irriz,
ezin sinistu etzaitudala
ikusi bear nik berriz.

Samintasuna nagusitu da
zu lur ontatik joatean,
jakin dedanez, zure gorputza,
gaur sartzen dute lurpean.
Mattin maitea, murgildu zaite
zorion bete-betean,
zeru goietan kanta gogotsu
Xalbadorrekin batean.

Guk ez daukagu kemenik eta
guk ez daukagu indarrik,
Jaunak deitzean joan egin bear,
ez dago esan bearrik.
Mutututako txori zar biok
gelditu gera bakarrik,
otoitz orduan beti gogoan
izango zaitu Basarri'k.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VII-25; *Goiz-Argi*, 1981-VIII-1;
Príncipe de Viana, 1981-VII-IX.

ATETIK ATERA TABERNAK

Zer bide artu digu
gaur Euskalerrriak?
Ikusi nai duanak
or ditu begiak.
Iñor ez du galduko
emen egarriak,
atetikan atera
taberna berriak.

Gertatzen ari danak
ez nau asko pozten,
tabernez ari gera
bapo aberasten;
berriak zabaldu ta
zarrik ez da ixten,
dirurik ez dagola?
Nik ez det sinisten.

Gure auzi au iñork
nola erabaki?
Neri beintzat kostatzen
ari zait ederki;
aurrera egiteko
oraintxe poliki:
lantokiak itxi ta
tabernak iriki.

Beren maillan itxuraz
bizi ziranak len,
orain goibeltasunak
jo ditu nabarmen.
Famili barrenetan
gaur zenbat ondamen!
Miraririk ez dago
egiterik emen.

Len jendeak, an, emen,
egiten zuan lan,
nork bere jornaltxoa
etxera eraman.
Irabazirik eza
ikusirik zer dan,
askok, penak azteko,
zurrutari eman.

Istillu latzak ditu
iritxi eziñak,
ontatik datoz gure
naigabe samiñak.
Ez gaitzala mendera
zurruteko griñak,
urte danak ez dira
izaten berdiñak.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VIII-9.

«NEUMONIA ATIPICA»

Kontzientzia itza
bai ederra dala!
Denbora da gugandik
ezkutatu zala.
Ba-da urte mordo bat
entzun genduala,
asto goseti batek
irentsi zuala.

Aberastea amets
neguz eta udaz,
dirua pillatzeko
zertan egon dudaz?
Kristo saldu zuana
oroitu zan gutaz,
inguruan ba-degu
amaikatxo Judas.

Kezkak bezela lotsak
bat-batetan galdu,
bat ortara jartzeko
barrua bear du.
Bestela ezin, nunbait
dirurik ugaldu,
olio izenean
benenoa saldu.

Txarrak egiten dira
beti txarren lagun,
ta ez jakin geuri zer
gertatuko zaigun.
Konpiantza izpirik
ez dago gaur iñun,
al dakigu barrura
zer daramakigun?

Diruaren atzetik
ausardi ta kemen,
danok a zer nolako
arrixkuan gauden.
Segurantzi pixkarik
ez daukagu emen,
garbituko gaituzte
denborak baiño len.

la larogei ta amar
dira ildakoak,
millatik gora berriz
gaitz txar orrek joak.
Lapur, gizon-iltzaille,
biotz gabekoak,
zer kastigu merezi
dute olakoak?¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VIII-14.

GAUPASAK

Gaupasak emen ta *gaupasak* an,
ortatik ba-da ugari,
ustekabeen ez ote gera
goitikan beera erori?
Itxu ez dagon guztiak emen
ondo ikusten du ori,
sekula santan etzan izango
orain ainbeste *gautxori*.

Sasoi betean dagonik ez da
arduratzen osasunez,
ezin aspertu pesta-giroz ta
ezin aspertu lagunez.
Moda berri bat indartu zaigu
garbi somatzen degunez:
gabez parrandan ler egin eta
gero lo lasai egunez.

Oillo ta txori, egun argitzez,
or egoten dira ernai,
aien erara iñola ere
guk ez degu ibili nai.
Zenbat galera dakarren onek
esan genezake nunai:
lenen gorputzak ondatu eta
gero patrikak ere bai.

Zer eskubide artu ditugu
gau ta egunak nasteko?
Bide ontatik nolatan sortu
jateko eta jazteko?
Lana derrigor egin bearra
mailla bateri eusteko,
onak gaude gu japondarrerri
kontra egiten asteko.

Gaurko egunez ezertarako
ez dago emen ordurik,
naiz etorkizun beltza ikusi
zertako izan ardurik?
Goizeko lautan eta bostetan
iñor ez dabil baraurik,
aldaketarik sortzen ezpada
ezin jaso guk bururik.

Ur oietatik paseak gaude,
izanak baigera gazte,
eskarmenturik ez daukagunik
iñork ez dezala uste.
Zentzutik denok bear genduke
komeni zaigun ainbeste,
nik ez dizutet lagunduko-ta,
ortik ibili zaitezte.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-VIII-30; *Goiz-Argi*, 1981-IX-26.

ESTROPADAK

Estropadari aurpegi txarrik
guk ez daukagu jartzerik,
aurreko zarrak erakutsia
ez da komeni galtzerik.
Ederragorik itxas-gaiñean
bai ote dago sortzerik?
Agorrilleko arraun-jairikan
guri ez dago kentzerik.

Grazi berezi, aparteko bat
berekin gaurko egunak,
au ba-dakigu bizi osoan
gozatu izan degunak.
Baliatu or anka ta esku,
gerri, beso ta belaunak,
zuen ordua iritxi da-ta
dantza, mutillak, arraunak!

Edertasunez Donosti ere
arraun jaiaren antzeko,
beso-zabalka, aurpegi alaiz,
zai dago danok artzeko.
Jan-edanaren eskasirik ez
premi danak osatzeko,
beste toki bat nun olakoa
eguna igarotzeko?

Aurreko arrantzale on aiek
norgeiagokan asita,
arraun neurketa utzi ziguten
betirako itsatsita.
Nor alaitu ez oitura nola
gordetzen dan ikusita?
Zarrak joan ziran emendik baiña
ondorengoak utzita.

Beti zailla da egokitzea
aukeran nai dan mutillik,
negu beltzetik pasatu gabe
ezpaitago apirillik.
Aurten, tamalez, Orio, Pasai,
gelditu dira ixillik,
urte guztitan ezin osatu
nai bezelako kuadrillik.

Atozte danok, trebe, bulartsu,
zeuen lana egitera,
Donostia'ri paregabeko
jaialdi bat ematera.
Etzait gogozko nabarmentzerik
aren da onen aldera,
geien diranak jaso bitzate
diruak eta bandera.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1981-IX-6.

GABON-ZAR GABEAN

Anai arrebok, ementxe nator
alaitasunez kantari;
lendabiziki, esker beroak
zeruetako Jaunari.
Gure saioak entzuten zintzo
egoten zeratenori,
Urte Berri on opa dizutet
biotz-biotzez danori.

Urte gozo ta eztitsua da
nik opa dedan urtea;
gorrotoaren izpirik gabe,
maitetasunez betea.
Komeni zaigu anaitasunez
lan egin eta jatea,
gure artean izan dedilla
zoriona ta pakea.

Urte on beza arrantzaleak,
urte on nekazariak,
urte on beza kale zuloko
langille maitagarriak.
Alaitu bitez soro-baratzak,
alaitu bitez mendiak,
irriparrezka ikus ditezen
beti gure euskal erriak.

A, zer paraje amesgarria
Jainkoak eman diguna!
Garbi ta sendo iraun-aztea
guri komeni zaiguna.
Gorde ditzagun gure oiturak,
gorde izkuntza kuttuna,
au da euskaldun guzti-guztiok
daukagun eginkizuna.

Millaka urtez or iraun dute
gizalditik gizaldira,
gure denboran ez dute oiek
joan bearrik lur azpira.
Izkuntz-oiturak jaso ditzagun
merezi duten tokira,
bizi-pozikan ez dago emen
oien ondatzen badira.¹

---

¹ *Príncipe de Viana*, 1981, XI-XII.

JOXE MANUEL ARRIOLA'RI

Berrogei ta bi urte egiñik
Arrasate'ko kalezai,
atsedentzeko, Joxe Manuel,
ba-dala uste det garai.
Lan eta kezkek utzi dituzu,
bizi zaite orain lasai,
zu guztiz ondo portatu zera
eta erria ere bai.

Zuk aparteko begirapena
zenduan legearentzat,
bera betetzen etzuanikan
etzenduan artzen ontzat.
Zu ezagutzen zaituzten danak
jotzen zaituzte zuzentzat,
aberats, pobre, nagusi, morroi,
berdiñak ziran zuretzat.

Agindupean ibiltze ori
sarritan oi da gogorra,
zuk etzenduan beste biderik,
jokabide derrigorra.
Legez kanpora zebiltzenekin
etziñan errukiorra,
prailleak ere jasotzen zuten
merezitako zigorra.

Batek odolez dakarkiana
ezin baztertu zokora,
erlea beti lorera eta
bertsolaria bertsora.
Joxe Manuel, zuk etzenduan
alperrik galdu denbora,
amaika kantu moldatu zendun
zeure lan orduz kanpora.

Arrasate'ko erriak egin
dizkitzu egundokoak,
kalezai gutxi izango dira
ain gora jasotakoak.
Zer ikasbide bikaiñak diran
zuk or eskeiñitakoak,
oso bakanak izaten dira
zu zeran bezelakoak.

Egitekoak bete dituzu
borondaterik onenez,
zu berdintzerik ezpaizegoan
zuzentasun da ordenez.
Biotz-biotzez opa dedana
zuganako esker onez,
zartzaro on bat izan zazula
osasanik ederrenez.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1982-I-10.

AU MUNDUA!

Gaur berri txarrak egan dabilta
lur guztian zaratatsu,
txarkeria ta maltzurkeria
oraintxe daude indartsu.
Zertako ainbat aurrerapen da
zertako ainbat jakintsu?
Euskalerrian gaizki ba'gaude
kanpotan ere berdintsu.

Batak bestea nundik galduko
loak artu gabe, ernai,
egokiera noiz iritxiko
aspalditxotik daude zai.
Pauso bakar bat ez onerako,
txarrerako gertu noiznai,
gerrazale dan jendeak ez du
pake konturik entzun nai.

Israel eta Palestina or
ari zaizkigu su ta gar,
inglesak eta arjentinoak
zenbat burrukaldi zakar!
Gizon, arraza ta nazioak
ezin ikusirik alkar,
bertsolariak au galdetzen du:
onek zer ondoren dakar?

Iran da Irak ez daude berriz
nolanai pakeatzeko,
ez da itxurik ango tiroak
egun bian ixiltzeko.
Zer poz daukagu bizimoduan
bide jator bat artzeko?
Poxpoillo baten paltan baigaude
mundu guztia galtzeko.

Esaidazute: gaurko gizonak
bere talentua nun du?
Argia ba'da, erakusteko
ez al da iritxi ordu?
Txarturik dagon mundu zabal au
nola demontretan ondu?
Gu, euskaldunok, lau katu izan
ta ezin gera konpondu.

Armak pillatzen or ari dira
gero ta gero geiago,
erabili nai ezpadituzte
or kastu alperra dago.
Atomikazko indar oiekin
oso izutua nago,
ia inperua ikusten degun
geuk uste baiño lenago.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1982-VI-13.

ERRUKI, JAUNA!

O, Euskalerra, nolatan zugar
ainbat naigabe ta samin?
Nungo indarrak pillatu dira
lur au ondoratu dedin?
Ondo dakizu, Aurtxo maitea,
eman ez dago atsegin,
ez dakit nundik asiko naizen,
ez dakit nola itzezin.

Sarritan nauka negar garratzak
zearo menderatuta,
emen gertatzen ari diranak
astiro gogoratuta.
Anaiak gaude anaien aurka
otso tankerak artuta,
ezin itxaron gauza onikan,
burua galdu degu-ta.

Ez buru ta ez belarri emen
ezer ezin eramanik,
au da txarrena: itxura gutxi
gaitz au sendatuko danik.
Ondorenak zer izango dira
etxeari su emanik?
Aurtxo maitea, ez nuan uste
onen eskasak giñanik.

Jesus maitea, askok diote
joan dala zure denbora,
Zugandik urrun bizi nai dute,
ez datoz zure ondora.
Ba-goazela nabaitzen degu,
baiña ez dakigu nora,
nik berriz ez det etorkizunik
ikusten Zutaz kanpora.

Fededunontzat Zu zera beti
egitazko Jaun Altsua,
argi dagonez, erri gaixo au
gaur ez da zoriontsua.
Zure aurrean burumakurka
au nere otoitz sutsua:
euskaldunori eman zaiguzu
premizko degun zentzua.

Zuretzat ez da eziñezkorik,
Zu grazi danen iturri,
bear gorrian aurkitzen gera,
ta laguntzera etorri.
Baretu bedi itxasoa ta
uztartu mendi ta erri,
berriro ere biur dedilla
benetako Euskalerrri.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1982-XII-29.

AU LOTSA GUREA!

Erri maitea, noiz izan dezu
onelako zorigaitzik?
Aspalditxoan ez det entzuten
negar karraxia baizik.
Au erakusten ari gera-ta,
aitortzeak ez du lotsik:
ez daukagula bizitzerik guk
makilpean izan ezik.

Egia da, bai, egun batean
armak artu genitula,
nork esan guri ondorenean
au ikusiko gendula?
Esan diteke erri gaixo au
geuk ondatu nai degula,
nik pentsatzen det mixeria ta
gosea datozkigula.

Ezin asmatu askatasunez
pausoa zuzen ematen,
geu ari gera geure ontzia
arkaitzera eramaten.
Mundu osoan gure kontrako
itz gogorrak erasaten,
batek lotsatu egin bear du
Euskalduna naiz esaten.

Gaur anai batek ezin asmatu
nola ondatu bestea,
ala bearrez guri gertatu
au guztia ikustea.
Penagarria sendagai gabe
gaixoa iltzen uztea,
bein urak joanik alperrik degu
presa egiten astea.

Pakezaleon biotzak beintzat
ondo bete dira zauriz,
bururik ezin jaso baitegu
geure atsekabe aundiz.
Auxe pentsatzen egoten naiz ni,
neuk ez dakit zenbat aldiz:
Xenpelar batek gaur zer esango
ote luke bizi ba'litz?

Gau ta egunak daramazkigu
penak ezin arinduta,
Euskalerrian millakak gaude
gaur erabat saminduta.
Arro gabiltza emen bostgarren
agindua birrinduta,
bi urte pasa bear lurrean
ta odolez zikinduta.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-II-10.

KOBRATU EZIÑA

Batek saria jaso bear du
lanketa bat egitean,
bestela bere alegin danak
bere buruan kaltean.
Gaitzak mendean artuak gauzka,
gaiñera danok batean,
autsi ezin dan kate luze bat
daukagu gure artean.

Lagun bat ba-det mueblegillea,
ditekenik jatorrena,
«Lanez zer moduz?» nik galdeturik,
itz auek ziran urrena:
«Basarri maite, etzaidazula
txitxarez bete barrena,
egindakoa kobratzen dago
emen lanikan txarrena».

Berez alaia izanik ere
lengoan etzegin alai,
danak aitortu zizkidan gero
ta ez gainera nolana:
«Lanean poliki osatzen gera,
eske berriak ere bai,
baiña kontua pasatakoan
iñork ez du ordaindu nai».

Nola nagusi, ala langille,
ba-da gaur buruaustea,
zaildua dago, arranek ezik,
dirua irabaztea.
Neke guztiak alper alperrik,
zer bizimodu tristea!
Nolaz arritu ainbat lantokik
beren ateak ixtea?

Zer ekaitzaldi agertu zaigun
geure begien bixtara,
leloen gisan gelditu gera
ez onera ta ez ara.
Ezin iritxiz dabillen ura
nekez dijoa pestara,
beltzak ikusi bearrak gaude
gauzik aldatzen ezpada.

Ez gendun asko itxaroten guk
olako zorigaitzikan,
onek ez dakar gure artera
larritasuna baizikan.
Atzo lau duro zituztenak gaur
ortxe dabilta utsikan,
bide ontatik ez dago emen
ezertarako pozikan.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-V-1.

RETEGI BIGARRENA
TA GALARTZA IRUGARRENA
(1-V-1983)

Anoeta'ko barrunbe dana
jendez gaiñezka zegoan,
sartu nai eta sartu eziñik,
ango marmarra kanpoan!
Bizirik dedan arteraiño nik
beti izango det gogoan,
neure begiz zer ikusi nuan
maiatzaren lenengoan.

Merezi duten gazte oientzat
dira gure aitormenak,
oiek daukate abildadea.
oiek daukate kemenak!
Larre motxean aziak eta
gogor zailduta daudenak,
gaur Naparroa'k ematen ditu
pelotaririk onenak.

Aspalditxotik bien izenak
zitun jendeak agotan,
derrigor batek galdu bear zun,
ez dago dudarik ortan.
Retegi maite, zure ondoan
gaur ez da giro pelotan,
argatik jantzi dezu txapela
lau urte segidakotan.

Beso, gerri ta belaun oietan
ba-da indarra ta gatza,
atze ta aurre, ezker, eskubi,
ura pelotaren dantza!
Danak batera auxe zioten:
ori da bikote latza,
ez dira emen errez aztuko
Retegi eta Galartza.

Galtzaille gertatu zan Galartza
gorago igo ezinda,
ez da arritzeko kontrarioa
nolakoa dan jakinda.
Retegi ala estututzeko
gai danik besterik zein da?
Galdu zun baiña, ogei ta bira
amasei tanto eginda.

Zeuen merituz artuak zuek
jokoan lenengo maillak,
oso apartak zeratelarik
menderatzen txit lan zaillak.
Jotzaille bildurgarriak eta
tantoegille abillak,
pelota goian utzi dezute,
zuek zerate mutillak!¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-V-8.

KAMIOIAK IRAULTZEN

Interesaren indarrak dauzka
erriak menderatuak,
eta gizonak alkarrentzako
otso zakar biurtuak.
Emen bakoitzak bere aldera
egiten ditu kontuak,
lendabiziko Jaungoikoa ta
ondorenean santuak.

Iraulitako kamioi zarrak
zilipurdika, saltotan,
jende basati, biotzgabea,
urregi dago askotan.
Fruta, barazki, zer ondamena
burrukaldi zakar ortan,
lan egiteak zer balio du
ordain au izatekotan?

Nekazariak suak artuta
asarre beroenean,
frantzesak ere kontrariorik
ez du nai aldamenean.
Ainbat naspilla, iru pausora,
mugarik gertuenean,
mundu zabala nola konpondu
geu ola gabiltzanean?

Ainbat kamioi janez beteak.
azken ori ikusteko,
barruko karga baliotsua
kamioetan uzteko.
Txofer jendeak ez dauka beintzat
motibo asko pozteko,
ola ibili bear kristauak
ogia irabazteko.

Adiskidetza komeni eta
orra danok biurritu,
bere tokian gizon bezela
iñor ezin errenditu.
Geuretzat ondo ez datorrena
al dan azkarren txikitu,
mundu ontako oker guztiak
interesak sortzen ditu.

Tente ta lerdan bear genduke
ta emen gaude etzanik,
nork esan ogeigarren mendean
au ikusi bear zanik?
Inguratuta itzegitea
ain premizkoa izanik,
gauzak pixka bat itxuratzeko
iñun ez al da gizonik?¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-V-22.

LURDES'A ERROMES

Gure artean maitale asko
dezu, Ama, zorionez,
indarberritu egiten gera
zure ondoan egonez.
Burumakurka eskabideak
egitera biotz onez,
gipuzkoarrok bein da berriro
Lurdes'a goaz erromes.

Goiko laguntzik artu ezean
utsa da gure indarra,
otoitz labeak ager dezala
Lurdes'en bere sugarra.
Beingo batean bukatu dedin
erri zar onen negarra,
iñoiz bada-ta oraintxe degu
Ama on baten bearra.

Itxaropena berekin duna
beti pozez, beti alai,
ongi baitaki an artzuloan
norbait dagola bere zai.
Gaur jakiña da fedegabeak
ugaldu dirala nunai,
auentzat ez det ezer esaten,
baiña fededunentzat bai.

Guztiok gera pekatariak,
Ama, ondotxo dakigu,
orretxengatik ez ote degu
jasotzen ainbat kastigu?
Eziñak eta buruaustek
ugaltzen ari zaizkigu,
Zu bitarteko izan ezker
Jainkoak entzungo digu.

Gure premiak zer diran, Ama,
zuk bai dakizula ongi,
illunpe ontan ez zoratzeko,
arren, egiguzu argi.
Zure oiñetan egin asmotan
gera milla otoitzaldi,
gure naigabe astun, garratzak,
biur ditezen pozaldi.

Alaipidea sar zazu gure
gaixoen biotz barrura,
Ama, errukiz luza begiak
gu bizi geran lekura.
Ekaitz ontatik libra gaitezen
artzazu danon ardura,
gure ontzia zuzen joan dedin
salbameneko portura.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-V-29.

DROGAREN KALTEAK

Alperrik galdu zaigu
ainbat gazte lerdan,
aurrera ez jakin zer
ikusteko gauden.
Bixtan dago, ta izan
aitortzeko kemen,
len etzan gaitz berri bat
sortu dala emen.

Orra or auts egiñik
len bikaiña zana,
zutik egon ezin dan
zugaitz erasana.
Gu gazte giñanean
entzuten etzana,
gaurko gaitz berri onek
droga du izena.

Gorputza keldotuta,
beeruntz osasuna,
sasoirik onenean
zer etorkizuna!
Erri bat ondatzeko
ori da laguna,
errukarria *drogak*
menderatzen duna.

Bizioa sendotzen
ari da indarrez,
gero uzten gaiztoa
izan, zoritxarrez.
Pamilietan gaitz au
ain sartzen da errez,
zenbat guraso jator
dagon gaur negarrez.

Gaitzaren kontra jarri
bear ainbat esi,
tentazio txarretik
zoazte igesi.
Asko nola dabilzan
arretaz ikusi,
gazte maitegarriok,
probatzen ez asi.

Mintzatzen naitzazute
maitetasun utsez,
on bearrez ari naiz,
gaiñera biotzez.
Zuek ere kutsatu
etzaitezten gaitzez,
borondatea izan
esateko ezetz.¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-VI-5.

UDARA ELDU ZAIGU!

Lau urte-aro ditu urteak
bata bestean illaran,
bizia iru illabeteko
bakoitzak bere bolaran.
Denbora beti korri ta korri,
ba-dakigu au nola dan,
udaberriak iges egin du
ta sartu gera udaran.

Nai ainbat ezin gozatu iñoiz
gogozko zaigun girotik,
gaitz au sartua gendukan emen
orain baiño lenagotik.
Beti zerbaiten aitzekia guk
ta negarra jo gogotik,
len otzetikan aspertu gera,
orain, seguru, berotik.

Ondartza dana jendez gaiñezka
erriko ta erbesteko,
nork du mingaiñik ikusten diran
gauzak adierazteko?
Eguzki zarra indarrean da,
erropa gutxi jazteko,
a zer aukera duten oraintxe
zuri daudenak bezteko.

Gaurko jendeak lotsak erabat
or utzi ditu atzera,
neska ta mutil ortxe dijoaz
bustialdiak artzera.
Begiz ikusi nai ba'dituzu
azaldu itxas-ertzera,
larrugorrian dabilta batzuk
Adan da Eba'n antzera.

Beti pozikan itxaroten da
udararen etorrera,
baiña nork artu lezake ontzat
orrelako portaera?
Lotsari tiro eman ezker
okerretik okerrera,
Jainkoak daki zer ikusteko
gauden emendik aurrera.

Danak azaldu bear dituzte,
ezin dute ezer gorde,
agintarien bildurrik ezta,
orra naiko libertade.
Zer pentsatuko ote lukete,
egiten det emen galde,
garai bateko aiton-amonak
bizirik baldin baleude?¹

---

¹ *El Diario Vasco*, 1983-VI-26.

ARANTZAZU'RA ERROMES

I

Arantzazu'ra erromes goaz,
ala erabaki degu,
zordun gerala ba-dakigu ta
ordaindu naia daukagu.
Geure otoitzik xamurrenak gaur
emen loratzen ditugu,
Jainko altsu ta errukitsua,
gogoz eskertzen zaitugu.

Eskerrak eman batetik eta
indar berriak eskatu,
griña txar, gaizto eta zitalik
ez dedin gugan esnatu.
Naiz eta gure mingain totelak
erabat guztiz askatu,
zure maitasun neurrigabea
goraltzen nola asmatu?

Saia bearrak gaude zintzoki
zure nai danak betetzen,
egin ditugun utsegiteak
azturik geldi ditezen.
Zure errukia nolakoa dan
nundik asi gu agertzen?
Seme bakarra eman zenigun
guztiok salba gaitezen.

Bi milla urte utsaren paltan,
zer gertatu zan orduan?
Kristo'k gurutze artatik danok
izan gindula kontuan.
Argalak gera eta sarritan
murgiltzen gu pekatuan,
damutasunez senda gaitezen
aurtengo *Urte Santuan*.

Jaungoikoaren Seme izanik
eriotz aurrean bakar,
gure pekatu zorrak ordaintzen
maitasunetan su ta gar.
Arnas-berritze lanari ekin
dezaiogun danok azkar,
Ark maite izan gindun bezela
guk maita dezagun alkar.

Bakoitzak jaso bearra dauka
tokatzen zaion gurutza,
laiño beltz, illun, bildurgarriak
azaldu dira onuntza.
Orain eskari txit berezi bat
Euskalerritik goruntza:
supritzen dagon erri zar oni
ez uka zure laguntza.

Zarautz, 27-III-1983 ¹

---

¹ Aranzazu, 1983-VI.

ARANTZAZU'RA ERROMES

II

Arantzazu gaiñeko
Birjiña laztana,
danon Salbatzaillea
mundura emana.
Borondate argala
aizeak darama,
burumakurka gatoz
lotsati zugana,
zure premiz gera-ta
entzun, arren, Ama!

Gaiñezka zaude, Ama,
Zu maitasunetik,
danok ateratzeko
estuasunetik.
Tentaldi txar, gaiztoak,
dauzkagu nunaitik,
arrixkua besterik
ez alde danetik,
ez gaitezela irten
bide zuzenetik.

Lurreko egunetan
unero, unero,
gure itxaropena
beti Zugan bego.
Ama, otoitz dagigu
sutsu eta bero,
betiko zoriona
zai daukagu gero,
zure bitartekotza
iritxi exkero.

Bazter dezagun gure
jokera ergela,
laguntza bear degu,
alperrik bestela.
Zure graziak gugan
ixur ditezela,
uste det oso esku
onetan gaudela,
errukitsu baizera
Semea bezela.

Oñaztar, Ganboatar
alkarren etsaiak,
artaldea banatu
ziguten artzaiak.
Guztia lor lezake,
Ama, zure naiak,
pozteko gure mendi,
soro ta zelaiak,
pakeatu gaitzazu
euskaldun anaiak.

Sinismena ez dago
bear bezin tinko,
ta bera indartzea
da lendabiziko.
Eskatuko dizugu
gogoz belauniko,
Zu lagun zaitugula
bizitzan betiko,
gure itxaropena
ez da itzaliko.

Zarautz, 27-III-1983 ¹

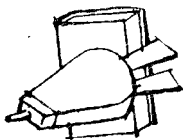
¹ *Aranzazu*, 1983, VII-VIII.

ORAINDAÑOKO LIBURUAK

(101'garrenetik aurrera)

- 101-102. *A. Zavala*: Txirritaren bertsoak. I. (*Aitua*).
- 103-104. *A. Zabala*: Txirritaren bertsoak. II. (*Aitua*).
105. *Jose Inazio Etxeberria*: Mendi gañetik. (*Aitua*).
106. *A. Zavala*: Pastor Izuela.- Ezkioko ta Segurako itxuak. (*Aitua*).
107. *A. Zavala*: Zepai bertsolaria. (*Aitua*).
108. *Mattin*: Ahal dena. (*Aitua*).
- 109-110. *P. Lafitte*: Mañex Etchamendy bertsolaria.
111. *Bertsolariak*: Xenpelar-saria, 1972. (*Aitua*).
112. *Basarri*: Sortu zaizkidanak. (*Aitua*).
113. *P. M. Urruzuno*: Sasiletrau baten ziria. (*Aitua*).
114. *A. Zavala*: Kaskazuri bertsolaria.
115. *A. Zavala*: Larraburu, Lexoti ta Balentin bertsolariak. (*Aitua*).
116. *A. Zavala*: Oiartzungo bost bertsolari. (*Aitua*).
- 117-118. *Balendin Enbeita*: Nere apurra.
119. *A. Zavala*: Oiartzungo beste lau bertsolari. (*Aitua*).
- 120-121-122. *A. Zavala*: Mendaro Txirristaka.
- 123-124-125. *A. Zavala*: Zapirain anaiak.
126. *A. Zavala*: Ustu ezin zan ganbara.
127. *M. Arozamena*: Nere aldia.
128. *A. Zavala*: Amodiozko penak bertso berrietan.
129. *A. Zavala*: Afrika'ko gerra (1859-1860).
130. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (I).
131. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (II).
132. *A. Zavala*: Patxi Erauskin bertsolaria (III).
133. *A. Zavala*: Arrantzaleen bitizta.

134. *J.M. Arrizabalo – A. Zavala*: Baso-mutillak.
135. *A. Zavala*: Jaioak bizi nai.
136. *A. Zavala*: Noe'ren ontzia.
- 137-138. *Ataño*: Txantxangorri kantaria.
139. *A. Zavala*: Soldaduzkako bertsoak.
140. *A. Zavala*: Nekazariak bai miseriak.
141. *Bertsolariak*: Bertsolari-Txapelketa Nagusia (Donostia, 1980 - I - 6).
142. *A. Zavala*: Txabolategi, Elkoro eta Leunda bertsolariak.
143. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (I). (*Aitua*)
144. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (II). (*Aitua*).
145. *J.J. Irazusta*: Nork bere bidea (III). (*Aitua*).
146. *A. Zavala*: Berridi eta Kuxkullu bertsolariak.
147. *Ataño*: Txori.
148. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (I).
149. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (II).
150. *I. Alkain, A. Zavala*: Gerrateko ibillerak (III).
151. *Martin Treku*: Etxe xokotik kantari.
152. *Xalbador*: Herria gogoan.
153. *J.K. Zapirain, Ataño*: Zure Pasio Santua. Asis'ko San Frantziskoren bizitza.
154. *A. Zavala*: Jan-edanaren bertsoak (I).
155. *A. Zavala*: Jan-edanaren bertsoak (II).
156. *F. Artola, Bordari, R. Artola*: Aritz beraren adarrak.
157. *Elkar lanean*: Lexoti bertsolaria.
158. *Mari Treku*: Mattin, nere gizona.
159. *Txomin Garmendia*: Denbora pasa.
160. *Txomin Garmendia*: Bizitzaren arian.
161. *A. Zavala*: Kuba'ko gerra.
162. *J.M. Arrieta*: Nere ondar alea.
163. *J.C. Arrosagaray*: California-tik kantuz.
164. *A. Zavala*: Mixioetako bertsoak (I).
165. *A. Zavala*: Mixioetako bertsoak (II).
166. *M. Manterola*: Lore apal bat.
167. *J.M. Lertxundi*: Baso tarteko oiua.
168. *P. Lazkano, A. Zavala*: Tiro tartean bertsoan.
169. *Basarri*: Kezka-giroan.

AUSPOA
LIBURUTEGIA